

indicus, *Scirpus hippolyti*, *Tragopogon elaticus*, *Trigonella smutnea*, *Valerianella brachystephana* и *Verbascum undulatum*.

Нельзя не согласиться с мнением, что под охраной должны быть все эндемичные виды и подвиды. На наш взгляд эндемичные таксоны, относящиеся, согласно разработанной А.В. Еной зоологической квалификации [4], к «группе низкого риска» (LR) могут получить региональный охранный статус. Анализ собственных и литературных данных [5, 6, 10] показал, что в регионе встречаются 28 эндемиков, которые можно рекомендовать для включения в Региональный перечень: *Agropyron ponticum* (LRlc), *Anthemis dubia* (LRlc), *A. monantha* (LRlc), *Androsace taurica* (LRlc), *Anthyllis taurica* (LRlc), *Aspenula caespitans* (LRlc), *Campanula taurica* (LRlc), *Centaurea fuscomarginata* (LRcd), *Cirsium laniflorum* (LRlc), *Convolvulus calvertii* (LRlc), *Dianthus marschallii* (LRlc), *Elytrigia scythica* (LRlc), *Galium juzepczukii* (DD), *Genista albida* (LRlc), *G. taurica* (DD), *Linum marschallianum* (LRlc), *Mimurta pseudohybrida* (DD), *Poa taurica* (LRcd), *Salvia demetrii* (VU), *Satureja taurica* (LRcd), *Saxifraga imigua* (LRlc), *Sideritis taurica* (LRcd), *S. scutellaris* (LRcd), *Taraxacum pseudomurbeckianum* (DD), *Teucrium jailae* (LRlc), *Veronica taurica* (LRlc), *V. bondzilowskii* Juz. (LRlc), *Vincetoxicum juzepczukii* (LRnt).

Таким образом, количество видов новой редакции Регионального перечня, необходимо увеличить, и разработать критерии оценки статуса таксона, которые на данный момент отсутствуют. Актуальной проблемой также является расширение списков видов за счет представителей других отделов высших (*Biourphytes*) и низших (*Algae*) растений, а также грибов (*Fungi*).

В заключение отметим, что предусмотренные Положением о Региональном перечне ограничения в природопользовании на территориях, где произрастают охраняемые виды, практически не выполняются. Часто это связано с отсутствием информации об охраняемых видах растений не только у населения, но и у представителей контролирующих государственных органов. Вопрос дефицита информации может быть в известной степени решен путем издания материалов Регионального перечня в электронном виде. Кроме того, необходимо продолжить дальнейшую инвентаризацию, мониторинг раритетной составляющей флоры региона и вести планомерные популяционные исследования, обеспечить научное ведение государственного кадастра раритетных видов флоры г. Севастополя.

Проблемы сохранения популяций некоторых особо редких видов флоры восточной Европы на Гераклийском полуострове // Заповедники Крыма – 2007: Материалы IV Междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 10-летию проведения междунар. семинара «Оценка потребностей сохранения биоразнообразия Крыма» (Гурзуф, 1997), 2 нояб. 2007 г. – Симферополь. – 2007. – Ч.1. – С. 23-30.

Бондарева Л.В. Региональный перечень охраняемых растений г. Севастополя: предложения для новой редакции

Голубев В.Н. Биологическая флора Крыма. – Ялта: ГНЕС, 1996. – 88 с.

Ена А.В. Зоологическая квалификация эндемиков флоры Крыма // Экосистемы Крыма, их оптимизация и охрана. - 2002. - Симферополь. - Вып. 12. - С. 9-17.

Корженевский В.В., Багрикова Н.А., Рыф Л.Э., Бондарева Л.В. Редкие и находящиеся под угрозой исчезновения виды и проблемы их охраны в Севастополе (Крым) // Тр. Никит. ботан. сада. – Ялта, 2004. – Т. 123. – С. 196-211.

Ларина Т.Г. Природно-антропогенный комплекс заказника «Байдарский». – Симферополь: Н.Орианда, 2008. – 56 с.

Вопросы развития Крыма. Научно-практ. дискус.-аналит. сборник. Вып. 13: Материалы к Красной книге Крыма. – Симферополь: Таврия-плюс. – 1999. – 163 с.

Червона книга України. Рослинний світ. / За ред. Я.П. Дідука – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 900 с.

Mosyakin S.L., Fedorovichuk M.M. Vascular plants of Ukraine: A nomenclatural checklist. – Kiev, 1999. – 346 p.

Seregin A.P. Contribution to the flora of the Sevastopol area (the Crimea): a checklist and new records. – Fl. Medit. – 18. – 2008. – P. 171-246.

ЛІХЕНОБОТА БАЛКИ ДУДЧАНИ (ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ, НОВООРОНЦОВСЬКИЙ Р-Н)

Газриленко Л.М.

Херсонський державний університет, м. Херсон

В теперішній час у зв'язку з антропогенними змінами екосистем, відбувається постійне скорочення непошкоджених місцезростань. Можливість їх збереження залежить від форми рельєфу та наявності

заповідності. Однією з цікавих балок, яка входить до території, що має статус заповідного урочища є Дудчанська балка. Згідно літературного огляду ліхенологічного обстеження Балки Дудчани не проводилося, тому вивчення та аналіз ліхенобіоти цієї території є актуальним.

Заповідне урочище «Стояни» має площу 15га, розташоване біля с. Дудчани Нововоронцовського району, що знаходиться у крайній північній правобережній частині Херсонщини. На півночі межує з Апостолівським районом Дніпропетровської області, на сході по руслу Дніпра з Верхньорогачицьким і Великопетелинським, на півдні з Бериславським і Великоолександрівським та заході з Високопільським районами. Балка Дудчани простягається з північного заходу на південний схід довжиною близько 22 км до Кажовського водосховища і має площу біля 600 га. У верхній частині балка розділяється на два рукави – балки Роздерна та Церковна. Праворуч траси Берислав-Нововоронцовка на схилах (правому і лівому) балки знаходиться село Дудчани. Більша частина Балки (70%) зайнята штучними лісовими насадженнями. Значні площі займають лісосмути, що висаджені на вершинах схилів або перетинають відроги балки в місцях, куди не стікає вода з дощів. Серед порід дерев переважають *Quercus robur* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Gleditsia triacanthos* L. рідше зустрічаються *Ailanthus altissima* (P. Mill.) Swingle, *Ulmus glabra* Huds. Серед рослинності переважають трав'янисті та чагарниково-трав'янисті фітоценози ксерофітного типу. Степові схили пологі, здебільшого представлені ружляком спорадично у середній та нижній частині балки, трапляються і піщані відклади у нижній, затопленій частині балки.

Лишайники збиралися під час експедиційного візду 25 липня 2010 року на території Дудчанської балки на корі дерев і чагарників, рослинних рештках; на бетонній плиті (антропогенний субстрат); на ґрунті та на вапняковому ружляку. Було обстежено декілька локалітетів, де відібрався матеріал: 1) верхня частина балки з лісосмугами; 2) середня частина балки з чагарниковою рослинністю; 3) нижня частина балки. Зібраний матеріал визначали за стандартною методикою [Охлер, 1956, 1968, 1993; Purvis et al., 1992; Wirth, 1995]. Гербарні колекції зберігаються в ліхенологічному гербарії кафедри ботаніки Херсонського державного університету (KHER).

За результатами теперішніх досліджень встановлено, що ліхенобіота Балки Дудчани нараховує 48 видів лишайників та 3 види ліхенофільних грибів, що відносяться до 26 родів, 11 родин. В результаті обробки матеріалу було встановлено, що серед родів провідне місце займають *Lecanora* (9 видів), *Caloplaca* та *Ramalina* (по 5 видів), а серед родин *Lecanora*seae (12 видів), *Parmeliaceae* (9 видів), *Physciaceae* та *Teloschistaceae* (по 8 видів).

За результатами дослідження встановлено, що серед екологічних груп по відношенню до субстрату для території Дудчанської балки характерні епіфітні та епілітні лишайники. Основна кількість видів приурочена до епіфітів (36 видів). Значну кількість лишайників відмічено на корі листяних порід дерев у штучних лісосмугах (*Acer*, *Quercus*, *Robinia*, *Ulmus*). Тут основний аспект створювали *Lecanora carpinea* (L.) Vainio, *Melanella glabra* (Schaer.) Essl, *Parmelia sulcata* Taylor, *Phaeophyscia orbicularis* (Neck.) Moberg, *Physcia adscendens* (Fr.) H. Olivier, *Pleurosticta acetabulum* (Neck.) Elix & Lumbsch, *Xanthoria parietina* (L.) Th. Fr., *X. polycarpa* (Hoffm.) Rieber. На *Gleditsia triacanthos* L. знайдено *Vuoria implexa* (Hoffm.) Brodo. Цей вид лишайника раніше наводився з Криму (Ходосовцев О.Є., Болдан О.В., 2006). На степових схилах спорадично зустрічаються чагарникові геміксерофітного типу (*Crataegus*, *Rosa*, *Spiraea*, *Rubus sterosus*, *Amygdalus nana*, *Cotinus coggygria*) на їх гілочках домінуючими видами відмічено *Lecanora carpinea* (L.) Vainio, *Physcia adscendens* (Fr.) H. Olivier, *Xanthoria polycarpa* (Hoffm.) Rieber. Тут також відмічено *Amandinea punctata* (Hoffm.) Coppins & Scheid., *Rinodina rupestris* (Ach.) Arnold, *Phaeophyscia orbicularis* (Neck.) Moberg, *Physcia adscendens* (Th. Fr.) H. Olivier, *Xanthoria parietina* (L.) Beltr., *X. polycarpa* (Hoffm.) Rieber. Відмічено уражені слани лишайників на *Physcia adscendens* (Th. Fr.) H. Olivier на корі листяних порід дерев (*Acer tataricum*, *Robinia pseudoacacia*) ліхенофільним грибом *Athelia arachnoidea* (Berk.) Julich. Ліхенофільний гриб масово поширений на півдні України, особливо в урбанізованих місцях. Однак був знайдений і на території західної України [Bielchuk et al., 2005]. А також відмічено у соралжі *Physcia adscendens* (Th. Fr.) H. Olivier та *Ph. tenella* (Scop.) DC. ліхенофільний гриб *Marchandiobasidium aurantiacum* (Lasch) Diederich & Schultheis. Наводився на території Бургузької балки, як новий для України. Знайдено ліхенофільний гриб *Lichenosporium xanthoriae* M.S. Christ на слани *Xanthoria polycarpa* (Hoffm.) Rieber, який вперше було помічено в зап. «Медоборки», зарості кущів, на слани *Xanthoria candelaria* (L.) Kieckh. (Кондратьюк С.Я., Коломієць І.В., 1997).

На плакорних ділянках серед спектру рослинності переважають трав'янисті та чагарниково-трав'янисті угруповання ксерофітного типу з домінуванням *Stipa capillata*, *S. ucrainica*. Тут, на прогарках ґрунту, були відмічені *Collema tenax* (Swartz) Ach. em. Degel. та *Placidium squamulosum* (Ach.) Breuss. Епіліти представлені на дрібних камінцях та вапняковому ружляку їх колонізували лишайники, серед яких частіше зустрічалися *Caloplaca stemmatella* (Nyl.) H. Olivier., *Candelariella aurella* (Hoffm.) Zahlbr., *Sarcogine*

regularis Kősb. Среди рухляку на гілочках чебрецю – *Lecanora hagenii* (Ach.) Ach., *Phaeorhyscia orbicularis* (Neck.) Moberg, *Physcia adscendens* (Th. Fr.) H. Olivier, *Xanthoria parietina* (L.) Beltr. Досить цікаве видове різноманіття лишайників представлено на бетонній плиті (північно-західна сторона верхньої частини балки), то тут відмічено такі види як *Caloplaca desipiens* (Arnold) Blomb. & Fossell, *C. flavocitina* (Nyl.) H. Olivier, *C. saxicola* (Hoffm.) Nordin, *Lecanora albescens* (Hoffm.) Flörke, *L. crenulata* (Wahlenb.) Nyl., *L. dispersa* (Pers.) Röhl. та *Xanthoria elegans* (Link) Th. Fr. На екотопах біля Каховського водосховища відмічено *Candelariella aurella* (Hoffm.) Zahlbr., *Verrucaria muralis* Ach.

У нижній частині балки на березі постійного водотоку зростають *Salix alba*, *S. nigra* де відмічено такі лишайники, як *Evernia prunastri* (L.) Ach., *Lecanora carpinea* (L.) Vain., *Pleurosticta acetabulum* (Neck.) Elix & Lumbsch, *Ramalina pollinaria* (Westr.) Ach. На деревах *Gleditsia aquatica* Marsh. представлені *Evernia prunastri* (L.) Ach., *Hyrogymnia physodes* (L.) Nyl., *Parmelia sulcata* Taylor, *Pseudevernia furfuracea* (L.) Zopf. Серед біогеоценозів з домінуванням фанерофітів в Дудчанській балці зустрічаються запашкі вербові ліси на прируслових зниженнях, обабіч плавневих екотопів, які добре провітрюються, де волого і прохолодно. Тут були знайдені *Ramalina fastigiata* (Pers.) Ach., *Ramalina pollinaria* (Westr.) Ach., *Ramalina fraxinea* (L.) Ach.

Отже, нами виявлено друге місцезнаходження ліхенофільного гриба для півдня України – *Marchandiobasidium aurantiacum* (Lasch) Diederich & Schultzeis., що паразитує на сланці лишайників *Physcia adscendens* (Th. Fr.) H. Olivier та *Ph. tenella* (Scop.) DC. Серед рідкісних треба відмітити знахідку *Xanthoria elegans* (Link) Th. Fr., *Lecanora sambuci* (Pers.) Nyl. Не типовий для цієї території вид *Pseudevernia furfuracea* (L.) Zopf. Новий вид для степової зони *Bryonia implexa* (Hoffm.) Brodo.

Таким чином, представлені результати є першим кроком щодо пізнання ліхенобіоти Дудчанської балки, що репрезентують 16,1% від всієї ліхенобіоти півдня України.

Автор вдячна проф. О.Є. Ходосовцеву за допомогу у визначенні лишайників та наданні літературних джерел, викладачу Херсонського державного аграрного університету Ю.А. Ходосовцевій за запрошення взяти участь в експедиції та за всебічну допомогу під час експедиційного візду.

Гавриленко Л.М., Ходосовцев О.Є., Наумович Г.О. *Marchandiobasidium aurantiacum* (Lasch) Diederich & Schultzeis. – новий для України вид ліхенофільного гриба // *Чорноморськ. бот. журн.* – 2009. – Т. 5, №4. – С. 609-611

Окснер А.М. Флора лишайників України / А.М. Окснер. – К.: Вид-во АН УРСР, 1956. – Т. 1. – 495 с.

Окснер А.М. Флора лишайників України / А.М. Окснер. – К.: Наук. думка, 1968. – Т.2, Вип. 1. – 544 с.

Окснер А.М. Флора лишайників України / А.М. Окснер. – К.: Вид-во АН УРСР, 1993. – Т. 2, вип. 2. – 500 с.

Кондратюк С.Я., Колосієць І.В. Нові для України види лишайників та ліхенофільних грибів заповідника “Медобори” // *Укр. ботан. журн.* – 1997. – Т. 54, №1. – с. 42-47.

Ходосовцев О.Є. Лишайники причорноморських степів України / О.Є. Ходосовцев. – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – 236 с.

Ходосовцев О.Є., Гавриленко Л.М. Лишайники та ліхенофільні гриби Бургузької балки (Херсонська область) // *Чорноморськ. бот. журн.* – 2009. – Т. 5, №1. – С. 28-36.

Ходосовцев О.Є., Богдан О.В. А натов ангий список лишайників Кримського природного заповідника // *Чорноморськ. бот. журн.* – 2006. – Т. 2, №2. – С. 95-117.

Bielczyk, U., Bylińska, E., Czarnota, P., Czyżewska, K., Guzow-Krzemińska, B., Hachułka, M., Kiszka, J., Kowalewska, A., Kuzewska, B., Kukwa, M., Leśnianański, G., Śliwa, L. and Zalewska, A. Contribution to the knowledge of lichens and lichenicolous fungi of western Ukraine. // *Polish Bot. Journal* – 2005. – 50, N 1. – P. 39-64.

Purvis O.W. The lichen flora of Great Britain and Island / O.W. Purvis, B.J. Coppins, D.L. Hawksworth, P.W. James, D.M. Moore // *Nat. Hist. Mus. Publ.* – London, 1992. – 710 p.

Wirth V. Die Flechten Baden-Württembergs / V. Wirth // – Ulmer, Stuttgart, 1995. – Vol. 1-2. – 1006 p.

РОД *FESTUCA* L. В ГЕРБАРИИ ЗЛАКОВ ХАРЬКОВСКОГО УНИВЕРСИТЕТА (CWU)

Гавуля Ю.Г., Гаванец Л.В.

Харьковский национальный университет имени В.Н. Каразина, Харьков

Научная работа в ботанике невозможна без создания и анализа гербарного материала, поэтому трудно переоценить значение гербария CWU для науки. Гербарий Харьковского университета основан в 1825